

Covid-19, läkarinformation

Smittskyddsläkarnas smittskyddsblad. Samhällsfarlig och allmänfarlig sjukdom

Nomenklatur

Det nya coronaviruset SARS-CoV-2 orsakar sjukdomen covid-19 (coronavirus disease 2019).

1. Laborierediagnostik

Laborierediagnostik för PCR-påvisning av SARS-CoV-2 finns tillgänglig vid ett flertal av landets kliniska mikrobiologiska laboratorier.

Eftersom kända humana coronavirus replikerar i luftvägsepitel rekommenderas i första hand prov från luftvägarna i form av nasofarynxprov, prov från bakre svalgvägg eller ett gemensamt prov från dessa lokaler. Sputum eller aspirat/sköljväska från nedre luftvägarna kan i vissa fall bli aktuellt. Om annat infektionsfokus misstänks kan provtagning från annan lokal övervägas efter samråd med aktuellt kliniskt mikrobiologiskt laboratorium.

2. Smittvägar

SARS-CoV-2 smittar genom droppsmitta via hostningar och nysningar, direkt kontaktsmitta från smittförande sekret samt indirekt kontaktsmitta genom ytor, utrustning och föremål. Coronavirus har påvisats i avföring från patienter med covid-19 men betydelsen för smittspridning är oklar. Vid vissa vårdmoment (exempelvis tracheal intubation och extubering, non-invasiv ventilation, tracheotomi, tracheostomivård, hjärt-lungräddning, manuell ventilation innan intubation, provtagning från nedre luftvägar, bronkoskopi) kan smittförande aerosol bildas.

3. Inkubationstid

I likhet med andra coronavirus har inkubationstiden bedömts vara mellan 2 och 14 dagar. Enligt epidemiologiska sammanställningar har inkubationstiden i medeltal varit 5 dagar.

4. Symtom

Vanligaste symtom hos sjukhusvårdade patienter har varit feber, torrhosta, trötthet, dyspné och muskelsmär, men även halsont och huvudvärk samt magbesvär med diarréer finns beskrivet. Lindrig sjukdomsbild med lättare luftvägssymtom och feber är vanligt. Bortfall av lukt- och smaksinne har också rapporterats som ett vanligt symtom, och detta kan uppträda 24–72 timmar före andra covid-19 symtom.

5. Patienten och förhållningsregler

Smittsamhet

Tillgängliga data talar för att virusnivåer och smittsamhet är som högst i anslutning till insjuknandet och tidigt i förloppet. Smittsamhet kan föreligga strax före symtomdebuten. Det saknas i dagsläget säkrare vetenskapligt underlag för hur länge en person med covid-19 utsöndrar virus i olika kroppsvätskor och i vilken utsträckning detta korrelerar till smittsamhet. RNA kan i vissa fall detekteras under flera veckor men kan inte användas för att avgöra smittfrihet eftersom PCR också påvisar icke-infektiöst RNA.

Kriterier för bedömning av smittfrihet enligt Folkhälsomyndighetens vägledande dokument

I samhället:

- **PCR-positiva personer som är isolerade i hemmet**
Minst 2 dygns feberfrihet och allmän förbättring samt minst 7 dagar sedan symtomdebut (kvarstående rethosta, nedsatt lukt- och smaksinne förekommer men bedöms inte korrelera till smittsamhet)

Inom vård och omsorg:

- **Vård- och omsorgspersonal med symtom, PCR-positiva eller ej provtagna**
Minst 2 dygns feberfrihet och allmän förbättring samt minst 7 dagar sedan symtomdebut
- **Symtomfria personer**
Om symtomfri person provtagits så bedöms de med positivt prov vara smittfria efter 7 dagar från provtillfället om de inte senaste veckorna haft symtom förenliga med covid-19, då räknas 7 dagar från symtomdebuten. Tiden skall också omvärderas om de utvecklar symtom de närmaste dagarna efter provtagningen och då används kriterier enligt ovan.
- **Personer i särskilt boende för äldre/korttidsvård**
Äldre personer på institutionsboende samt personer som vårdats på sjukhus och skrivs ut till denna typ av boende bedöms smittfria efter 14 dagar från symtomdebut, samt 2 dagars feberfrihet och allmän förbättring.
- **Sjukhusvårdade personer**
 - Personer med lindriga symtom av covid-19 utan allmänpåverkan som vårdats av annan orsak
Minst 2 dygns feberfrihet och allmän förbättring samt minst 7 dagar sedan symtomdebut.
 - Personer med syrgasbehov och/eller allmänpåverkan som vårdats inläggande men inte behövt IVA-vård
Minst 2 dygns feberfrihet med stabil klinisk förbättring och minst 14 dagar sedan symtomdebut.
 - Kritiskt sjuka personer med uttalad andningssvikt eller annan organsvikt som vårdats på IVA samt personer som är immunsupprimerade p.g.a. annan sjukdom eller behandling, t ex hematologisk malignitet, känd immunbristsjukdom, benmärgstransplantation de senaste 24 månaderna, organtransplantation de senaste 6 månaderna eller läkemedelsbehandling såsom immunmodulerande biologiska läkemedel, cytostatika eller steroider i högdos under längre tid.
 - Individuell bedömning men som tumregel minst 2 dygns feberfrihet och stabil klinisk förbättring samt minst 21 dagar efter symtomdebut.
 - Om antikroppar mot SARS-CoV-2 kan påvisas med kvalitetssäkrad metod så stöder det att personen kan betraktas som smittfri

Behandling

Behandlingen är allmänt understödjande och symtomlindrande. Specifik behandling eller vaccin saknas i dagsläget.

Sjukskrivning/avstängning

Sjukskrivning är lämpligt under den akuta sjukdomsperioden, det vill säga minst 7 dagar innefattande 48 timmars feberfrihet. (se ovan under ”Smittsamhet”).

Förhållningsregler och hygienråd

Ge information, förhållningsregler och hygienråd (se Covid-19, patientinformation). Informera patienten om när hen förväntas vara smittfri. De förhållningsregler enligt smittskyddslagen som kan vara aktuella är inskränkningar som gäller arbete, skola eller förskola, informationsplikt till sjukvården, skyldighet att iaktta särskilda hygienrutiner samt skyldighet att hålla kontakt med behandlande läkare. Hygienråd bör innefatta råd om noggrann handhygien samt ”host- och nysetikett”. Patienten ska avstå från sociala kontakter utanför hushållet och att resa med allmänna kommunikationsmedel, dvs. iaktta skyddsplikten enligt 2 kap. 2 § smittskyddslagen. Patienten ska även informera om smittan till hushållskontakter och till personal inom vård och omsorg, t.ex. hemtjänst i enlighet med informationsplikten i samma lagrum.

6. Kontakter och smittspårning

Smittspårning för covid-19 innebär:

1. Identifiera vilka som kan ha utsatts för smitta av indexpatienten från det att denne blev smittsam (räknas från 24 timmar före symtomdebut fram till smittfrihet enligt ovan). Dessa personer benämns kontakter. Som kontakt räknas hushållskontakter och andra personer som index varit i närheten av (inom 2 meter i minst 15 minuter) inomhus eller utomhus.
2. Informera kontakterna om att de ska undvika nära kontakt med andra personer under inkubationstiden, samt vara uppmärksamma på tidiga symtom på covid-19. Om möjligt bör man arbeta hemifrån. Symtomfria barn kan fortsatt vistas i skolan eller på förskolan.
3. Vid symtom ska kontakten stanna hemma och isolera sig samt provtas.
4. I vissa fall kan det vara aktuellt att provta även asymtomatiska kontakter (enligt nationella och regionala riktlinjer). Ett negativt provsvar tidigt under inkubationstiden utesluter dock inte att kontakten ändå kan insjukna i covid-19, varför punkt 1-3 ovan ändå alltid gäller.
5. Med rätt instruktioner till index och kontakter kan punkt 1-3 ovan ske utan ett traditionellt smittspårningssamtal, men i vissa fall behövs en mer traditionell smittspårning med hjälp av en smittspårare.

För mer information om smittspårning se Folkhälsomyndighetens vägledning <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/v/vagledning-for-smittsparning-av-covid-19/> samt regional riktlinje om sådan finns.

7. Anmälan enligt smittskyddslagen

Enligt Folkhälsomyndighetens ändringsförfattning HSLF-FS 2020:23 skall Covid-19 endast anmälas av läkare vid kliniskt mikrobiologiskt laboratorium, samt av läkare som utför obduktion. Den regionala smittskyddsläkaren kan dock besluta om klinisk anmälningsplikt för behandlande läkare inom sin region. Sådan anmälningsplikt gäller både öppen och slutenvård. Enklarest sker anmälan via www.sminet.se.

8. Kriterier för klinisk anmälan enligt smittskyddslagen

Misstänkt fall

Inte aktuellt

Bekräftat fall

Minst ett av följande kriterier:

- Nukleinsyreupptäckning av SARS-betacoronavirus-specifikt genfragment
- Isolering av SARS-CoV-2